

Η ΚΑΝΤΑΔΕΣ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ

..... Onde non tacque
 Le tue limpide nube e le tue fronde
 L'inclito verso di colui che l'acque
 Cantò fatali

Ugo Foscolo

Καί πρόχρηται, ὁ εὐρκινὸς ὁ σκρφερίνος, ποῦ καταστίζεται: ἀπὸ τ' ἀρχαγεύ-
 ρῃ τοῦ κλωνίου ἔκρος σύννερα καὶ τῆς θάλασσης ὁ φλοῖστος ποῦ καταφιλεῖ
 διαρκῶς τὰς ἀπερίττους τῆς Ζακύνθου ἀκτὸς θέν ἡδύνατο ἢ νὰ συντελέσῃ μεγα-
 λῶς εἰς τὴν ἀνεπτυξίν τοῦ ποιητικοῦ καὶ μουσικοῦ ἐν Ζακύνθῳ αἰσθημάτων. Ἡ
 ποίησις κατοικηνοῖ ἐνταῦθα καὶ εἰς τοῦ εὐκατρίδου τὸ μέγιστον καὶ εἰς τοῦ πέ-
 νητος τὴν ὕψην καὶ ταπεινὴν κατοικίαν καὶ εἰς τοῦ γεωργοῦ τὴν πενιχρὰν καλύ-
 ρην. Ἐνταῦθεν οἱ ἀδυναίεσσι ὕμνοι τοῦ Ζακυνθίου πρὸς τὴν περιβάλλουσαν φύ-
 σιν αἴτινες, μὲ γλυκεῖς καὶ νανοριστικούς φθόγγους ἐκδηλοῦσι τὴν γοησίαν
 ἣτις ἐμρωλεῖται εἰς τῆς καρδίης του τὰ βῆθη. Δια τοῦτο ἡ κισθῆρα ἡ κίλλουσα
 καὶ συμφωνοῦσα ἐθεωρήθη ἀνεκάλειν ὁ ἀπκροίτητος καὶ προσφιλεῖς σύντροφος τοῦ
 Ζακυνθίου τραγουδιστοῦ, ὅστις περιεπτύχθη καὶ διετήρησε διαρκῶς εἰς τοὺς θερ-
 μοῦς του κόλπους τὸ ἄψυχο νεύρι της τὸ ὅπεσον αὐτὸς γνωρίζει μὲ τὴν τέ-
 χην του καὶ τὸ αἶσθημα του νὰ ζωντανεύῃ καὶ νὰ τὸ μεταβάλλῃ εἰς τὸν εὐγλωτ-
 τότερον ἐρμηνευτὴν τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων, ἄνα ἐκπορεύοντα ἀπὸ τὴν ὄντως
 ἀπαλὴν καὶ εὐθετον καρδίαν του.

Διὰ νὰ γράψωμεν σήμερον περὶ τῶν Ζακυνθίων ποιητῶν εἶνε θέμις πε-
 ράλληλον μὲν πρὸς τὸ προκείμενον ὄχι ὅμως καὶ ἀδιαχώριστον. Ἐὰν γράψωμεν ὁ-
 λίγα τινὰ περὶ τοῦ ἄσματος τὸ ὅπεσον, μεταβληθὲν σὺν τῷ χρόνῳ, εἰς τὴν τε-
 λείαν καὶ ἁρμονικὴν καντάδα, ἐκφυλίζεται δυστυχῶς ὁσημέρην καὶ ἴσως ἐλλείψῃ
 μετ' οὐ πολὺ, ἀντικαθιστάμενον μὲ τραγούδι τῆς παρχικῆς διὰ νὰ ἐπιτραχι-
 σθῇ ἄπκῃ ἔτι ὁ θετικὸς τῆς Ἱστορίας Νόμος.

I

Ἐὰν τὸ ἄσμα ἐν γένει ἠδελφωμένον, καθ' ὅλας σχεδὸν τὰς περιπτώσεις,
 μὲ τὴν ποίησιν ἔσχε κυρίαν αὐτοῦ κοίτιδα τὴν Ἰωνίαν, τοῦ λυρικοῦ, ἐν τούτοις,
 καὶ ἰδίᾳ τοῦ ἐρωτικοῦ ἄσματος, ἂν οὐχὶ ἡ δημιουργία ἢ ἐπὶ τὸ τελειότερον ὁ-

μως διάπλασις καὶ ὁ στολισμὸς προέκυψαν ἐκ τῶν Νήσων τὰς ὁποίας περιλούει τοῦ Ἴονιου τὸ κύμα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ Ἀφροδίτη ἀνδουμένη ἐχάρισεν εἰς τὴν ἀνοστερῆ νύμφην «κι' ἀνθή καὶ μῦρα καὶ καρπούς».

..... Ove vergine nacque
Venere e fea quest' isole feconde
Col suo primo sorriso

II

Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τὸ ἔπη καὶ ἡ μουσικὴ ἐκαλλιεργήθησαν ἐν Ζακύνθῳ. Ἀλλ' ἡ ἱστορία τοῦ ἔπη κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην συμφέρεται μετὰ μύθων. Γοιουτρόπως καὶ ὁ Νάρκισσος περικτάται ἐν τῇ Ζακύνθῳ τοῦ Πηργιλίου κρατῶν λύραν ἀνά χειρὰς καὶ προσβλέπων μετὰ ποιητικῆς ἐξέχρεως ἀλλὰ καὶ ἐρωτικῆς ἐκστάσεως πρὸς τὸν γαλάνον ὄριζοντα τοῦ Ἴονιου πελάγους.

Τὸ ἀνατολικὸν ἔπη τὸ ὕφος τοῦ ὁποίου μόλις διακρίνομεν σήμερον εἰς τὰ χορικά κυρίως τῆς Ζακύνθου ἔπη, διεδέχθη τὸ ἔπη τὸ Ἰταλίζον μετὰ τὴν πρώϊμον ἄλλως ἐν Ἑπτανήσῳ ἐγκατάστασιν τῶν Ἰταλῶν Λεσποτῶν. Περιττὸν ἴσως νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ τεχνοτροπίας ποιητικῆς ἀλλὰ μουσικῆς καὶ ὅτι τὸ ἔπη ἐν Ἑπτανήσῳ καλλιεργούμενον, τὴν περὶ ἧς πρόκειται ἐποχὴν, κατὰ ρυθμὸν Εὐρωπαϊζοντα καὶ ὃν Ἰταλίζοντα δὲν ἔχασε τὸ πρᾶξαν τὸν Ἑλληνικὸν τοῦ ποιητικῶν ρυθμὸν ὅστις μεταγενεστέρως ἐξείλιχθη, οὕτως ὥστε μύσαι καὶ ἱεροφάνται τοῦ νεοελληνικοῦ ἔθνικοῦ ἔπη κατὰ ν' ἀναδειχθῶσιν Ἑπτανήσιοι. Οὕτε πρέπει νὰ φανῶμεν ὑπερβολικῶς, λέγοντες τοῦτο, ἄφου καὶ τὸν Ἑθνικὸν ὕμνον καὶ τὸν ὕμνον πρὸς τὴν Δέξιν τὴν περιεργαζομένην «τῶν Ἰερῶν τὴν ὀλοκαυρὴν ράχην» ἐξέπληθη καὶ ἐμελοποιήθη ὁ μέγας, ἐξ Ἑπτανήσου ὀρμώμενος ἔθνικος ποιητὴς Σολωμὸς καὶ ὁ ἐπίσης ἔποςος Κερκυραῖος μουσουργὸς Μάντζιος. — Ἀλλὰ ταῦτα παρεθέτως καὶ γὰρ τὴν ἱστορίαν.

III

Τὸ ἔπη λοιπὸν, τὸ Ἰταλίζον κατὰ τὸν μουσικὸν ρυθμὸν ὑπῆρξε τὸ λίαν τοῦ Ζακύνθου μουσολήπτου Καθ' ὅλους τοὺς σλαβονοῦς ἐκείνους χρόνους κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ Ἑλληνικὴ ἰδέα ἐληθῆρται καὶ πικρὸς ἐξηπλοῦτο τῆς δουλείας ὁ πέπλος ἐπὶ τὴν Ἑλληνικὴν φωνὴν ἢ τοῦ λαϊκοῦ ἔπη καλλιέργεια ἀπέτελε μίαν τῶν κυριωτέρων ἀποχλιῶν τοῦ Ζακύνθου, ὅστις διατελῶν ὑπὸ ξένον οὐχὶ ὁμοίως μισαλλόδοξον καὶ ἐσθραρον ἀλλ' Εὐρωπαϊκὸν καὶ σχετικῶς φιλελεύθερον Δεσπότην, τὸν Ἐνετὸν. δὲν εἶχε τὴν καρδίαν στεῖραν ἀνθρωπίνων αἰσθημάτων καὶ ἀδυναμιῶν ἀφ' οὗ μάλιστα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τῆς Ἐνετοκρατίας ἢ πνευματικῆς ἀνάπτυξίς δὲν ἀπεκλείετο ἀλλ' ἐχειραγωγείτο ὑπὸ τοῦ Κλήρου καὶ αὐτῆς τῆς Πολιτείας ἀντιθέτως ὅπως πρὸς τὰς μέχρι πρὸ τίνος χρόνου κρατούσας περὶ Ἐνετικῆς Δημοκρατίας ἰδέας. Δὲν ὑπῆρχεν, ἄλλως τε καὶ πρῶν Ἑθνικὸς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἀλλ' οὕτε καὶ αἱ Φιλελεύθεροι ἰδέαι αἰ μετὰ τὴν Γαλλικὴν Ἐπανάστασιν κρατήσασαι καὶ τοὺς Λαοὺς ἀρπυνίσασαι εἰ-

γον ἀκόμη διασκηδάσει τὰ νέφη ἄνιν κατὰ τοὺς πονηροὺς ἐκείνους κειροὺς ἐπιέξον τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τῶν ἐν Βῆρώπῃ λαϊκῶν ὁμάδων. Τοιοῦτοτρόπως τὸ λυρικὸν ἄσμα ἐκαλλιεργήτεο ἐπιμελῶς ὡς προῖον μονάκριβο τῆς καρδιᾶς τοῦ Ζακυνθίου καὶ τὰς μελαγχολικὰς μονωδικὰς τὰς πρωίμως ἐπὶ Ἰννετοκρατίας ἀναπτυχθείσας διεδέχθη κατόπιν τὸ χορικὸν ἄσμα, ἡ καντάδα, ἣτις συνοδευομένη κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῆς γλυκειᾶς καὶ ἀπαρκιτήτου κιθάρας ἐπικρατεῖ μέχρι σήμερον.

Ἡ ἁρμονία τῶν φωνῶν εἶνε τὸ κυριῶδες τῆς καντάδας γνώρισμ. Εἰς αὐτὴν προσθετὸν καὶ τὸ πάθος καὶ τὸν χρωματισμὸν κύρια ἐπίσης, γνωρίσματα τῆς Ἰταλιζούσης μουσικῆς. Ἀλλ' ἐν Ἐπτανήσῳ, θυνώμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι ὁ συνειρμὸς ἐγένετο τελειότερος ἢ ἐν Ἰταλίᾳ. Ἦκουσα πολλάκις ἐνταῦθα Ἰταλοὺς καὶ Ἄλλουζ ἐμβειάζοντες τὴν Ζακυνθίαν καντάδα κατὰ τρόπον ὥστε νὰ μὴ μένῃ ἀμφιβολία ὅτι τὰ κοινὰ τοῦ ἴσου τῶν ἄσμάτων εἶνε ἀσυγκρίτως κατωτέρως μουσικῆς ἀξίας ἴουτο, νομιζῶ, ἀποδοτέον εἰς τὴν μιγάδα γένεσιν τοῦ ἐν Ζακύνθῳ ἄσματος. Ἡ παθητικὴ καὶ λιχνίζουσα Ἀνατολικὴ μουσικὴ ἀφῆκε, ὀπωσδήποτε, τὰ ἴχνη τῆς εἰς τὸν ὑπὸ τοὺς Ἰταλοὺς ἤδη διατελούντα Ἐπτανήσιον. Καὶ τὸ Ἀνατολικὸν μέλος συμμίξεν μὲ τὴν Βῆρωπικὴν τῶν νεωτέρων χρόνων ἁρμονίαν ἀπετέλεσε τὸ μοναδικὸν ἀλλὰ καὶ τέλειον εἰς τὸ εἶδος τοῦ Ζακυνθινοῦ ἄσμα τὸ ὁποῖον, πρωτότυπον τεχνικῶς εἶνε ἕξοχον καὶ ἀπράμιλλον ἐν τῇ πρωτοτυπείᾳ του.

Συμβίνει, ἄλλως τε τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς ἐνταῦθα Ἑλληνοκρατικῆς μουσικῆς, ἣτις θάσιν ἔχουσα τὴν Βυζαντινὴν, ἐξελίχθη κατ' ἴδιον καὶ μοναδικὸν τρόπον εἰς ἀτόχρημα ἰδιόζουσαν καὶ ἐντοπίαν περὶ ἧς ἄλλοτε καὶ ἐν εὐθέτω χρόνῳ θὰ πρᾶγματευσθῆμεν.

IV

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐπαχρόμεθα τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ Ζακυνθία καντάδα γεννηθεῖσα, μεσοῦσης ἐν Ζακύνθῳ τῆς Ἰννετοκρατίας, ἐτελειοποιήθη ἐπὶ Ἀγγλοκρατίας καὶ ἐπὶ τὸ πανηγυρικώτερον παρίσταται κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Ἑθνικῆς τῆς Ἐπτανήσου ἀποκαταστάσεως. Ἡ ἐλευθερία ἔθετο καὶ ἐπ' αὐτῆς τὴν περιλαμπρὸν σφραγίδα τῆς. Οἱ ὄνομαστοὶ τραγουδισταὶ οἵσι ὁ Δημήτριος Ἰόργιος, ὁ Κιρούμπας, ὁ Καλαρρότης καὶ πολλοὶ ἄλλοι διέπρεψαν κατὰ τοὺς μετὰ τὴν Ἑνωσιν χρόνους κατὰ τοὺς ὁποίους οὐ μόνον τὰ ἐρωτικὰ καὶ ἐν γένει λυρικὰ ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ Ἑθνικὰ ἄσματα μετεμορφώθη εἰς γλυκεῖαν καντάδαν ἀπὸ τοὺς λυγροθόγγους αὐτοὺς τραγουδιστὰς, τοὺς Ἰουρταίους ἐντυτῶ, καὶ Ἀνακρέοντας. Ἐνθυμούμαι ὄμιλον τραγουδιστῶν, τὸν ὄμιλον τοῦ Καλαρρότη, πρὸ δεκαπενταετίας μόλις, ἄδοντα μπιρακιγιόλια καὶ μετ' αὐτὴν τὸ ἕξοχον καὶ ἕξοχος μελοποιημένον ἑθνικὸν ἄσμα.

*Τὰ μῦθα, τὰ τριαντάφυλλα
τῆς ἀνοιξῆς καμάρι
τὰ λούλουδα καὶ οἱ Ζῆφουροι
ὦ Πίως, τὸ φεγγάρι
χάριον τὴν ἐδροφάδα τοῖς
σ' τὴ σελιβαμένη γῆ. κλπ.*

Ἄλλὰ δυστυχῶς καὶ ἡ καντάδα ἐκφυλίζεται καὶ ἐσημέρα! γθίνει. Λέν ἀκούονται πλέον οἱ γλυκεῖς ἤχοι καὶ ἡ ἁρμονία τῆς τότε ἐποχῆς πλήρῃ ἐλίγων ἀλλ' εὐτυχῶς διασῆμων ἐξαιρέσεων. Ἰποθέτομεν ὅτι τούτο προσέχεται ἐκ τῶν γενικῶς δυσμενῶν συνθηκῶν ὑφ' ἃς ἀπὸ χρόνων ἤδη διατελεῖ ἡ Ἰνγκυνθος καὶ παρεργορούμεθα ἐλπίζοντες, ὅτι θὰ ἐπανεέλθῃ ἡ ἀρχικὴ φοιτητικὴ εὐθὺς ὡς αἱ ἐν λόγῳ συνθήκαι βελτιωθῶσι.

Ἐγραφοῦ ἐν Ζακύνθῳ τῇ 24 Ὀβριῶν 1917.

Α. ΔΑΣΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΣΟΝΕΤΤΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ & ΤΩΝ ΤΑΦΩΝ

• • • ΑΝΑΤΟΛΗ • • •

Καὶ ψάλλουν τῶν πουλιῶν τὰ στόματα
τὰ πρωῖνά τους ἀναστάσιμα ἐγευτήρια!
Πετοῦν κ' ὑψώνονται τὰρώματα
Θυσία ἀπὸ τὰ μπουμπουκένια θυσιαιτήρια!

Ἐὰν τὸ τοῦ ὑπῆρον ἀφίνουν στρώματα
καὶ ἀνοίγουν οἱ θνητοὶ γοργὰ τὰ περιθώρια
καὶ τὲς μικρὰς φωλιὰς τὰ χρώματα
τοῦ γήλιου φωτοπλημμυρίζουνε τὰ μύρια!

Χαρῆτε τὸ Θεόν, ἀνθρώποι, ποῦ ἀνασταίνεται,
ζωὴ στὶς φλέβες σας ξανά νὰ χύσῃ!
Χαρῆτε τῇ ζωῇ, ποτὲ μὴ τὴν χορταίνετε!

Ποιὸς ξέρει κ' ἀπὸ σῆς κανεῖς ἂν ζήσῃ
κ' ἂν ὡς τὸ βράδυ στὴ φωλιά του θὰ ζεσταίνεται
ἢ μπρὸς στὸ Χάρο ἂν θάλλῃ ξεψυχήσει;

Ν. ΚΥΠΑΡΙΣΣΗΣ

Eis las ἐξετάσεις :

Καθηγητής : Ποῖος εἶνε ὁ μεγαλῆτερος κατακτητὴς τῶν χρόνων ;

Μαθήτρια : Ὁ Δὸν Ζουάν !!

